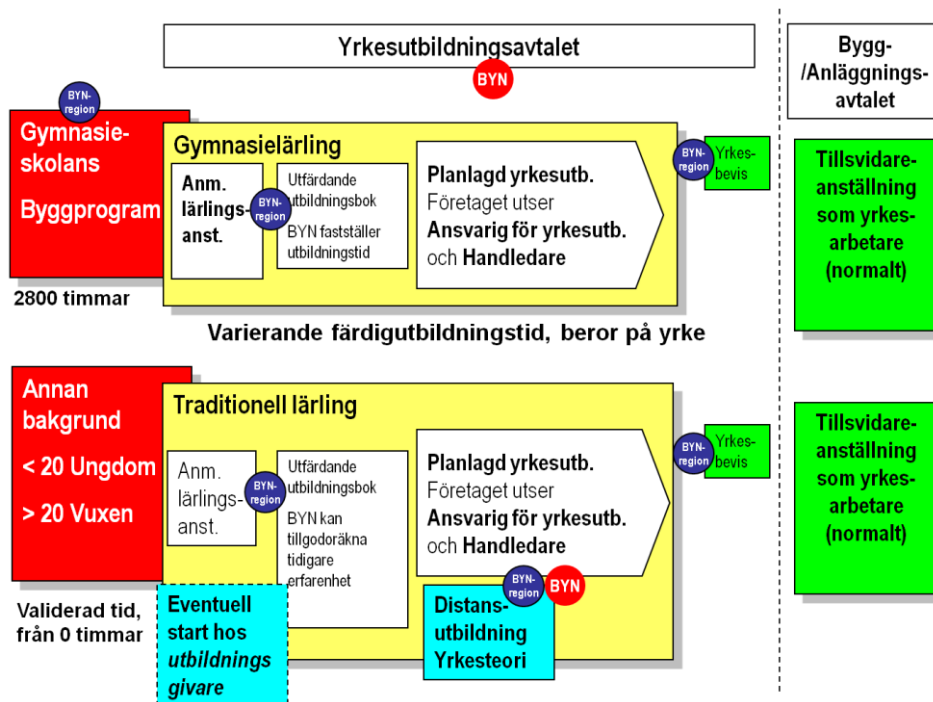

NQF Icke formellt lärande – två exempel från byggindustrin

Exempel 1 – Yrkesutbildning till byggnadsarbetare

Utbildningen består generellt sett av en grundutbildning och en s.k. färdigutbildning. Grundutbildningen kan genomföras i gymnasieskolans Byggprogram eller som en s.k. traditionell lärlingsutbildning. I det senare fallet sker inläringen av yrkesteorin som en distansutbildning som arbetsgivaren köper genom Byggnadsindustrins yrkesnämnd (BYN) med Hermods som utbildningsgivare.

Figur 1 Yrkesutbildning till yrkesarbetare i byggindustrin.

Utbildningarna regleras av målbeskrivningar (bilaga 1 och inklippt bild nedan) som har upprättats av BYN. Omfattningen av målbeskrivningarna gäller hela utbildningsperioden och ligger bland annat till grund för branschens önskemål när det gäller innehållet i gymnasieskolan. Målen är formulerade som förväntade resultat av lärande och bör kunna anpassas efter en NQF-norm med en uppdelning i kunskaper färdigheter och förmåga (kompetens enl EQF). Denna uppdelning skulle också kunna göra det lättare att definiera vilka moment som bör ingå i grundutbildningen respektive färdigutbildningen.

Det finns flera fördelar med att på detta sätt formalisera det icke formella. En fördel är att rörlighet inom EU underlättas. I många länder krävs mer än en gymnasieutbildning för att kunna vara verksam som byggnadsarbetare. Något som den svenska byggindustrin faktiskt har men som inte är nationellt erkänd. En annan fördel är att det skulle skapas bättre förutsättningar för registrering av genomförd utbildning hos SCB. Idag klassas t.ex. en traditionellt lärlingsutbildad yrkesarbetare efter den genomgångna formella utbildningen, exempelvis grundskola eller en annan gymnasieutbildning än en yrkesinriktad. Ytterligare fördelar finns på företagssidan där det blir allt vanligare att ett företag i

samband med en anbudsprocess förväntas redogöra för den kompetens som de involverade i ett aktuellt projekt har.

I detta fall skulle BYN kunna vara en organisation som söker ackreditering för att kunna koppla genomförd yrkesutbildning till en viss nivå enligt NQF.

Bedömning av nuläget i relation till de förslag till kriterier som tagits fram av arbetsgruppen för det "icke-formella" lärandet:

Kriterier	Bedömning
Learning outcome-baserade mål. Målen ska beskriva den sökta NQF-nivåns samtliga deskriptorer	BYNs målbeskrivningar skulle behöva överarbetas för att bättre svara upp mot att beskriva resultat av lärande (learning outcome) och anpassas efter deskriptorerna på aktuell nivå enligt NQF.
Värde för individ och avnämare	För individen stärks möjligheterna till rörlighet inom EU om utbildning förvärvat i Sverige enklare kan jämföras med utbildningar som i andra länder betraktas som både reglerade och formella. För företagen ökar förväntningar och krav från kunder på att aktuell personal i ett projekt ska ha en viss kompetensnivå. Det ger också anledning att ytterligare kvalitetssäkra branschens förekommande system för yrkesutbildning fram till yrkesbevis.
Nationell legitimitet och relevans inom arbets- och/eller föreningsliv	BYN har en självklar legitimitet genom sin tydliga koppling till ett kollektivavtal – det s.k. yrkesutbildningsavtalet.
En organisation som ansvarar för kvalitet, innehåll och uppdatering ska finnas	BYN har detta ansvar idag men kan komma att behöva skärpa en del rutiner och omarbeta dokument inför en ev. ackrediteringsprocess. Parterna har också god insyn i verksamheten.
Kvalitetssäkring	System för kvalitetssäkring av yrkesutbildningen är under utveckling.
Intyg över genomförd utbildning	Utfärdas i form av yrkesbevis (plastkort)

Målbeskrivning **Träarbetare**

Huvudområde	Gemensamma grunder alla	
Område	Moment	Beskrivning
Bygghandlingar	Olika typer av bygghandlingar	Känna till bygghandlingars olika status, byggbranschens standardavtal, AMA, myndigheters regelverk, kontrakt och byggbeskrivningar.
Bygghandlingar	Ritningsläsning grund	Kunna; skalor, olika vyer, olika typer av ritningar, vanliga symboler, måttsättningsprinciper, ritningshuvudet och revideringar.
Byggmaskiner och verktyg	Maskiner och verktyg	Känna till hur man använder och vårdar de vanligaste handhållna verktygen och maskinerna.
Byggmaterial och yttre miljö	Byggmaterial grund	Känna till vanliga byggmaterial avseende; användningsområde, kvalitet, egenskaper, kostnader, hälso-och miljöaspekter.
Byggmaterial och yttre miljö	Miljöhänsyn	Känna till miljöledningssystem och principer för kretslopp och återvinning
Byggmaterial och yttre miljö	Miljöhänsyn	Kunna källsortera byggmaterial

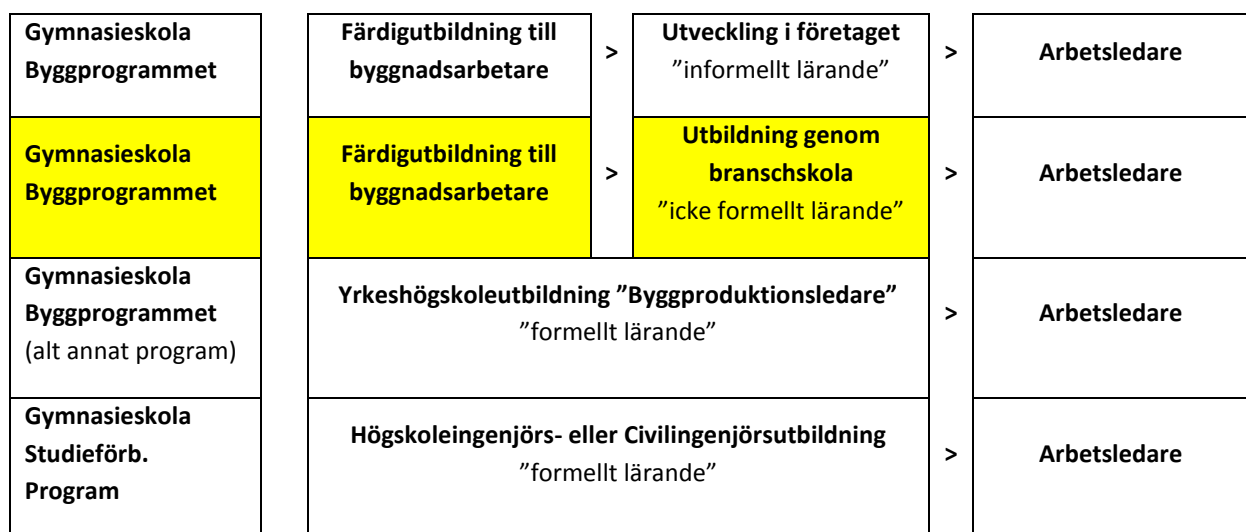
Figur 2 Utdrag ur målbeskrivning för yrket träarbetare definierad av Byggnadsindustrins yrkesnämnd.

Exempel 2 – Arbetsledarutbildning för Byggindustrin

Det finns olika vägar att kvalificera sig för ett arbete som arbetsledare i byggindustrin. Kvalifikationskraven varierar självklart också mellan olika typer av projekt.

De typiska vägarna:

1. Yrkesarbetare med utbildning från gymnasieskolan och/eller trad. lärlingsutbildning och karriärutveckling till arbetsledare med i huvudsak *informell kompetensutveckling*. I detta typfall är det naturligt att hänvisa till en valideringsprocess för att erkänna/pröva den förvärvade kompetensen.
2. Yrkesarbetare med utbildning från gymnasieskolan och/eller trad. lärlingsutbildning och karriärutveckling till arbetsledare *med icke-formell kompetensutveckling* som sker hos privata utbildningsanordnare. Sådana utbildningar sker inom ett företag, främst inom de stora företagen, eller inom branschutbildningsorganisationer, t.ex. Sveriges Byggindustriers Entreprenörsskola, Stockholms byggmästarförening eller branschutbildningsföretaget BFAB.
3. Arbetsledarinriktad utbildning inom Yrkeshögskolan eller en kortare utbildning inom högskola/universitet. Utbildningarna är tvååriga och inom yrkeshögskoleutbildningarna förekommer en relativt stor andel praktik. I flera förekommande fall är det samma slags kurser som ges inom branschutbildningsorganisationerna/företagen. I detta fall blir utbildningen *formell* och den förvärvade kompetensen kan anses motsvara EQF nivå 5.
4. Även de flesta bygginriktade ingenjör- och civilingenjörutbildningar innehåller utbildning med inriktning mot produktionsledning. I vissa avseenden kan man hävda att kvalifikationen inom arbetsledning är på samma nivå som den som uppnås inom en Yh/KY-utbildning. Men utbildningarna som helhet anses uppnå EQF nivå 6 respektive 7. För dessa kategorier av utbildade är arbetsledning ofta ett genomgångsyрке mot andra roller i byggföretaget.

Figur 3 Schematisk beskrivning över alternativa utbildningsvägar för att bli arbetsledare inom byggproduktion.

I fall nummer två enligt ovan, där utbildningen till arbetsledare sker i kursverksamhet som organiseras av branschen, kan utbildningen ske dels i ett företag och dels i branschgemensamma utbildningsorganisationer. I de företagsinterna utbildningar som arrangeras av t.ex. NCC och Peab utfärdas ofta ett slutligt utbildningsbevis som omfattar ett helt utbildningspaket till arbetsledare, en intern certifiering.

De utbildningar som sker inom Sveriges Byggindustriers kursverksamhet; *Entreprenörsskolan* kvalitetssäkras genom en särskild organisation, *Rådet för Byggkompetens (RBK)*. Detta råd är ett samarbetsorgan, vars intressenter gemensamt verkar för en hög kompetensnivå i byggandet och bevakar att branschen har tillgång till adekvat och aktuell utbildning och kunskapsprövning. RBK kvalitetssäkrar utbildningar hos Entreprenörsskolan, Sveriges Byggindustriers kursverksamhet - www.bygg.org/kurs, för register över fuktkontrollanter samt tillhandahåller informationsmaterial rörande fuktmätning och -kontroll. (De samarbetande intressenterna i RBK är Sveriges Byggindustrier (BI), Föreningen Sveriges Byggnadsinspektörer, Ledarna, Fastighetsägarna Sverige, Byggherrarna, SP SITAC och Boverket). De ingående kurserna leder i dagsläget inte till ett slutligt certifikat för arbetsledare men en sådan utveckling har diskuterats inom Entreprenörsskolan.

I detta fall skulle RBK kunna vara den organisation som söker ackreditering men man kan också tänka sig att ett av de större och rikstäckande byggföretagen söker.

Bedömning av nuläget i relation till de förslag till kriterier som tagits fram av arbetsgruppen för det "icke-formella" lärandet:

Kriterier	Bedömning
Learning outcome-baserade mål. Målen ska beskriva den sökta NQF-nivåns samtliga deskriptorer	Utbildningsbeskrivningarna/kursplanerna behöver bearbetas och anpassas till deskriptorerna enligt NQF.
Värde för individ och avnämare	Underlättar internationell rörlighet. Företagen får idag allt oftare krav på viss kompetens hos de involverade i ett projekt.
Nationell legitimitet och relevans inom arbets- och/eller föreningsliv	Bör inte möta några stora svårigheter för den typ av utbildningsanordnare eller rikstäckande byggföretag som har nämnts här.
En organisation som ansvarar för kvalitet, innehåll och uppdatering ska finnas	RBK eller något av de större byggföretagen
Kvalitetssäkring	System finns idag men kan behöva anpassning till NQF.
Intyg över genomförd utbildning	I dagsläget förekommer endast intyg över genomgångna kurser inom Entreprenörsskolan. Man har dock diskuterat möjligheten att införa någon typ av certifikat gällande en komplett utbildningsinsats. De större byggföretagen har företagsinterna "certifikat".

Exempel på kurs ur Entreprenörsskolans kursprogram och som ingår i arbetsledarutbildningen. Normalt sett består en utbildningsinsats av flera kurser. I dagsläget utfärdas endast kursintyg över de genomgångna kurserna.

Teknisk Grundkurs

Beskrivning:

Kursen ger de baskunskaper som behövs för att jobba som arbetsledare. Deltagarna får bl.a. förståelse för hur konstruktioner byggs upp och hur material samverkar, dessa kunskaper är viktiga för att nå rätt kvalitet i produktionen samt för att kunna föra diskussioner med konstruktör, myndighet och beställare. Deltagarna får också goda kunskaper i matematik, vilka är viktiga vid massning, utsättning och beräkningar.

Teknisk Grundkurs ger i kombination med Betongkonstruktioner i utförandeklass II, den grundläggande tekniska kompetens som SITAC kräver för Kvalitetsansvarig enl PBL behörighet E och N. Förutsättningen är att tentamen i såväl Teknisk Grundkurs som Betongkonstruktioner i utförandeklass II är utförda efter den 20 september 1999.

Kursen riktar sig till:

Den som saknar ingenjörsutbildning eller motsvarande teknisk grundutbildning och behöver dokumentera kunskaper i statik, hållfasthetslära, husbyggnadsteknik, geoteknik och grundläggning.

Innehåll:

- Matematik
- Husbyggnadsteknik
- Statik
- Byggfysik
- Hållfasthetslära
- Geoteknik och grundläggning.

Tre deltentamen ges under kursen.

Förkunskaper: Erfarenhet från byggverksamhet (– kommentar: Dessa förkunskapskrav räcker möjligen inte om utbildningen ska nivåkopplas till NQF).

Omfattning: 17 dagar (fördelade på 4-5 månader) inkl. tentamen (– kommentar: egen inläsning och tillämpning av kunskaperna tillkommer under den mellanliggande arbetade tiden).